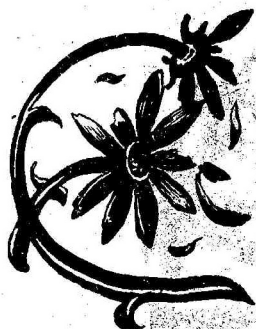

Η ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΖΑΠΠΕΙΟΥ

Α'.

ΙΣ τέσσαρας αίθουσας του Ζαπείου πενήτηκοντα περίπου καλλιτέχναι παρατάσσουσιν εἰς ἀραιὰν κάπως φάλαγγα τὰ ἔργα των. Αἱ καλλιτεχνικαὶ ἐκθέσεις ἀλλαχοῦ ἀποτελοῦν τὸ σφυγμόμετρον τῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς προόδου τῆς τέχνης, ἅμα

δὲ παρέχουσιν ἡθικὴν καὶ ὕλικὴν ἐνίσχυσιν εἰς τοὺς καλλιτέχνας. Παρ' ἡμῖν χρησιμεύουν ὡς ἐπίδειξις τῆς διαιρέσεως τῶν ὀλίγων καλλιτεχνῶν μας εἰς ἀντίθετα στρατόπεδα καὶ συγχρόνως ὡς ἀφορμὴ μ.μ.ψ.μοιριῶν. Διὰ τοῦτο ἡ πρόοδος προβληματικὴ. Ἀφ' ὅτου ἤρχισαν συστηματικῶς διενεργούμεναι ἐν Ἀθῆναις αἱ ἐκθέσεις μέχρι τῆς σημερινῆς παρῆλθεν εἰκοσαετία καὶ ἐάν τις ᾔθελε συγκρίνει τὴν πρώτην ἐκθεσιν μὲ τὴν τελευταίαν, ἀγνοῶ ἂν θὰ εὑρίσκει διαφορὰν ἀνταξίαν τῆς χρονικῆς ταύτης παρελεύσεως. Ἀτυχῶς ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ Ζαπείου δὲν ἔχομεν οὔτε ἐφέτος πλήρη συμμετοχὴν τῶν καλλιτεχνῶν μας. Καὶ εἶνε λυπηρόν, διότι τοιοῦτόν τῶς ἢ ἐν σπαργάνοις ἀναγεννήσεως εὑρίσκωμένη νεοελληνικὴ τέχνη παρουσιάζεται πενιγρά. Δὲν θὰ παρουσιάζετο δὲ παντάπασιν, ἂν ἡ ὑπὸ τὴν φωτεινὴν προεδρείαν τοῦ φιλοτέχνου κ. Μερλοπούλου «Καλλιτεχνικὴ Ἑταιρεία» δὲν συνεκέντρωνεν ὅσους ἡδυνήθη καλλιτέχνας.

Ἐν τῇ ἐλαιογραφίᾳ ὑπερέχει ὁ κ. Γερανιώτης. Μετὰ μακρὰν ἔκλειψιν ἐνεφανίσθη μὲ ὀκτὼ προσωπογραφίας, ὧν αἱ τέσσαρες εἶνε μᾶλλον συνθέσεις. Ὁ κ. Γερανιώτης εἶνε χειριστὴς τοῦ χρωστικῆς προσεκτικὸς, θετικὸς. Τὸ σχέδιόν του εἶνε πάντοτε ἀσφαλές, τὰ δὲ χρώματα ἀρμονικά. Δὲν ὀργιάζει εἰς χρώμα, οὔτε ἀγαπᾷ τὸ ψεῦδος. Γνωρίζει νὰ ἀρμονίζῃ τὴν ἑλληνικὴν χάριν τῆς ἐκφράσεως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς αὐστηρᾶς τέχνης. Ἐκ τῶν προσωπογραφιῶν ἡ τοῦ συναδέλφου του Μποκατσιάμπη εἶνε ἡ ἀρίστη, ζωηρὰ καὶ ἐκφραστικὴ, πανομοιότυπος δὲ δὲν ὑστερεῖ καὶ ἡ τῆς συζύγου του εἰς χάριν. Ἡ «Ἀνοιξίς» ὑπενθυμίζει δύο πρὸ ὀκταετίας ἐκτεθέντα ἔργα του, τῆς «Παπαροῦνης» καὶ τοὺς «Κρίνους». Ἡ ἑλληνικὴ φύσις, ἡ γεμάτη ἀπὸ φῶς καὶ ἀπὸ πόησιν, ἐνσωματοῦται εἰς μίαν νόμφην ἐπέραστον ἢ γοητεία μᾶς ἀπαλῆς ἀποχρώσεως κρατεῖ τὰ χεῖλη εἰς μίαν εἰσδοχὴν μύρων. Ὁ πίναξ οὗτος μᾶλλον ὡς διακοσμητικὸς δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ. Ἡ «Βυζαντινὴ κόρη» καὶ ἡ «Βλαχοπούλα» εἶνε δύο ἀντιθέσεις, ὅχι μόνον εἰς

χρῶμα, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκφράσιν τοῦ προσώπου των ἐφ' ὧν εἰκονίζεται ἡ ἐποχὴ, ἣν ἀντιπροσωπεύουν τὸ ἀγέρωχον, τὸ σύννουον, τὸ πολυπράγμον τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς εἰς τὴν πρώτην ἢ ἀφέλεια, ἢ αἰδημοσύνη καὶ ἡ προτήλωσις πρὸς μίαν ἀνατολὴν νέας ζωῆς, εἰς τὴν δευτέραν.

Ὁ κ. Σαββίδης παρουσιάζεται πάνοπλος μὲ μίαν ἔντονον προσωπογραφίαν τοῦ μικροῦ Μιχαλῆνοῦ, θαυμαστὴν διὰ τὸ σχέδιον καὶ διὰ τὴν προοπτικὴν ὁ μετρίοφρων, ἀλλ' ἱκανώτατος καλλιτέχνης συνεδύασεν εὐφυῶς τὴν προσωπογραφίαν μὲ ἐν βάθος κήπου καὶ Ἀκροπόλεως, ὅπρ' δίδει εἰς τὴν εἰκόνα μορφὴν συνθέσεως.

Ὁ κ. Σαββίδης ἐκθέτει καὶ ἄλλα ὠραϊότατα ἔργα: Τουρκικὸν λουτρόν, ἓνα Ἑβραῖον, μίαν προσωπογραφίαν γέροντος ὑπενθυμίζουσαν κλασικοὺς ζωγράφους, καὶ τὸ ὑπέρτερον πάντων, τὰ «Παιδιάκια» μίαν σπουδὴν μικρογραφικὴν, ἐν ἣ τὸ χρῶμα καὶ τὸ σχέδιον ἀμιλλῶνται εἰς ἀκρίβειαν καὶ χάριν. Ὁμιλος παιδῶν περιστοιχίζων νεαρὰν γυναῖκα, παίζει τὸ γνωστὸν Γερμανικὸν παιγνίδι ringelreihē,

Ἡ κ. Ἀσπριώτου ἐκθέτει προσωπογραφίαι, ἀλλὰ ἐπιτυχέστερος εἶνε ὁ «Ρωμαῖος καὶ ἡ Ἰουλιέττα».

Τὸ ἑλληνικὸν τοπίον καὶ ἡ ἑλληνικὴ θάλασσα ἔχουν τοὺς ἀφωσιωμένους ἐργάτας των Ὁ Μποκατσιάμπης, ὁ πανιοτεινὸς ἐραστὴς τῆς Κερκύρας, ἐκθέτει ὠραῖα, ἀλλὰ προεκτεθέντα ἔργα, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ἀκαταπόνητος μούστις τῆς ἑλλ. φύσεως δεσπ. Λασκαρίδου. Ἡ θαλασσογραφία τοῦ πρώτου καὶ ἡ Φαληρικὴ ἀκτὴ τῆς δευτέρας εἶνε καλλίστη. Ὁ κ. Φωκᾶς ἀντιπροσωπεύεται δι' ἐνὸς καὶ μένου ἔργου. Ὁ κ. Ἀλεκτορίδης διαφορετικὸς ἐπὶ τὰ βελτίω ἀπὸ ἑτοὺς εἰς ἑτος Αἱ σπουδαὶ του τῆς Ἀττικῆς φύσεως προδίδουν παρατήρησιν, αἰσθητικὸτητα ἐν τῇ ἀπλότητι τῆς ἐκτελέσεως. Ὁ κ. Οἰκονόμου ἀντιγράφει τὴν φύσιν μὲ ἐπιμέλειαν. Ἀλλὰ τί ἀντιθέσεις εἰς τὰ ἔργα — 40 περίπου — τοῦ Ἐπ. Θωμοπούλου Ὁ κ. Θωμόπουλος — ὅπως ὁ ὁμώνυμός του εἰς τὴν γλυπτικὴν — εἶνε ριζοσπάστης. Τὸ χρῶμα ἀπὸ τὸν χρωστικῆρά του χύνεται ἀκράτητον ἢ πινελιὲς χονδρές, ἀλλ' ἐνῶ ἐκ τοῦ πλησίον ὁρώμεναι ἀποτελοῦν σύγχυσιν, ἐξ ἀποστάσεως μεταβάλλονται εἰς ἀρμονικὰς λεπτομερείας, ὡς ἐὰν ἐπνευσεν ἐπ' αὐτῶν αἴφνης πνοὴ δημιουργίας. Ὁ ἀνήσυχος, ὁ νεωτεριστὴς καλλιτέχνης ἀναζητεῖ νέας τρίβους ἐν τῇ ἐκτελέσει, νέους ἐνστερνίζεταί κανόνας αἰσθητικῆς. Καὶ ἐν τῇ Δύσει μὲν ἡ τοιαύτη τεχνοτροπία προήχθη, ἀλλ' ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ σφάλματα καὶ ὑπερβολὰς, αἵτινες φθάνουν μέχρι τοῦ γελοίου. Εἶνε αὐτοὶ οἱ μαλλιχαροὶ τῆς τέχνης. Δυστυχῶς ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς ἐξώκειλε καὶ εἰς τὴν ἰδικὴν μας ἐκθεσιν, ὁ Barillet μὲ τέσσαρας ἀπαισίους πίνακας.

Ὁ κ. Μαθιόπουλος ἀφοῦ πέρυσιν ἐξήντηλσεν ὅλην τὴν παραγωγὴν τῶν πινάκων του, ἐφέτος μόλις μὲ τέσσαρας κρητιδογραφίας ἐμφανίζεται. Τὸ

μᾶλλον ἐλκύνον τὴν προσοχὴν εἶνε τὸ «Παριλίσσιον», μία φαντασμαγορία, ἀρχαϊκὴ βεβαίως, ἀφοῦ ὁ Ἰλισσὸς ρεῖ ἀφθονώτατα ἐν τῇ... εἰκόνι.

Ὁ κ. Λεμπέσης ἐκθέτει τέσσαρα ἔργα, ὧν ὑπερέχει τὸ Ἑσωτερικὸν Σαλαμίνος, ὑπενθυμίζον τὰς θαυμασίας ἐπὶ τῶν ἐλληνικῶν ἡθῶν μελέτας τοῦ Λύτρα. Ὁ ἀειμνηστὸς Βῶκος ἀναζῇ εἰς ἓνα ὠραῖον πίνακα (nature morte) κυνηγίου.

Ὁ κ. Βικᾶτος ἐκθέτει τρία παλαιὰ ἔργα, ὧν ἐξέχει ἡ «Ἀδελφὴ τοῦ Ἑλέους».

Ὁ κ. Ἀριστεύς, νεωτεριστὴς, ἐκκεντρικὸς ἢ ἐκκεντρικότης αὐτοῦ δὲν ἐγκρίεται ἐν τῇ ἐκτελέσει, ἀλλ' ἐν τῇ συλλήψει, τὰ θέματα τοῦ ἐξέρχονται τοῦ συνήθους κύκλου τῆς κοινοτοπίας· ἔχει φαντασίαν, ἥτις αἵρεται, δημιουργεῖ, εὕρισκε καὶ τοῦ ἄλλοι δὲν θὰ τὸ εὕρουν ποτέ· ἡ δὲ ἐκτέλεσις προδίδει δεξιότητην. Παρουσιάζεται καὶ αὐτὸς μὲ παλαιὰ ἔργα, ὧν ἐξέχει ὁ «Κατακτῆτης».

Οἱ ἐν τῇ ξένῃ καλλιτέχναι δὲν ὑστέρησαν· ἀλλ' ἡ ἐμφάνισις τῶν δὲν σκοπεῖ νὰ μᾶς ἐκπλήξῃ ἀπλῶς νὰ μᾶς δεῖξῃ ὅτι ζοῦν. Ὁ κ. Ραϊλός, ὁ πολεμικὸς ζωγράφος, ἀφῆκεν ὅπλα καὶ ἵππους καὶ μᾶς δίδει ἐν ὠραϊότατον τοπίον καὶ ἐν μελαγχολικὸν σχεδιάσμα προσωπογραφίας. Ὁ κ. Ράλλης, ὁ κατ' ἐξοχὴν ἐκκλησιαστικὸς ζωγράφος, ἔστειλε δύο παλαιὰ ἔργα του, ἐν καλὸν τὴν «Παραμονὴν ἑορτῆς» καὶ ἐν κακόν, τὸ «Τουρκικὸν λουτρόν». Ὁ κ. Ὁθωναῖος ἔχει ξενικὴν τὴν ἐπίδρασιν τὸ «Ποτάμι» πολὺ συγκεχυμένον. Ὁ κ. Τσιριγώτης, ὁ Ἀραβογράφος, εἰς τῶν καλλιτέρων Ἑλλήνων ζωγράφων, ἔστειλε μίαν θαυμασίαν Δύσιν τοῦ Νεῖλου, μίαν ἀραβικὴν σκηνὴν χαρακτηριστικὴν, ἔχουσιν τὴν δύναμιν τῆς τοπικῆς χροῖας. Ἡ κ. Φλωρᾶ — Καραβία ἔστειλε τὰ περισσεύματα τοῦ ἐργαστηρίου τῆς· ὁ «Ἀναγινώσκων γέρων» εἶνε ἐν τούτοις ἔργον, ὅπερ ἐλκύει ἰδιαίτερος τὴν προσοχὴν. Ὁ κ. Ζαῖρης ἐκθέτει «Καλογήρους», ὅχι ὅμως Ἑλληνας. Τοῦ κ. Ε. Ἰωαννίδου ἡ προσωπογραφία τῆς ἀδελφῆς του καὶ ἰδίᾳ ἐν σχεδιογράφῳ καλογραίας εἶνε δείγματα ἐνθορρυντικὰ καλῆς τέχνης.

Ἐκ τῶν νέων ζωγράφων, ὁ κ. Γερολῆς σημειοῖ ἱκανὴν πρόοδον. Ὁ «Γυφτάκος» του εἶνε ἐν σκίτσο δυνατόν. Ὁ κ. Δήμας δίδει πολλὰς ἐλπίδας εὐδοκίμῆσεως. Μία σπουδὴ τοῦ προσωπογραφίας δὲν εἶνε εὐκαταφρόνητος.

Πολὺ καλὸς τοῦ κ. Προκοπίου ὁ Ἀφρικανός. Ὁ Ἀσπρογέρακος ἐκθέτει ἐν ὠραῖον ἐπιτραπέσιον, μὲ ἰχθὺς φυσικωτάτους. Διὰ τὴν δεσποινίδαν Τσίλλερ θὰ ἡδυνάτο τις νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι ἔχει τὸ χάρισμα τοῦ χρωματισμοῦ, ἀλλ' ὑπολείπεται εἰς τὸ σχέδιον, τὸ ὅποιον εἶνε ἐλλατωματικόν. Πειραματίζεται ἀπλῶς, εἰς τὰ σκίτσα τῆς διαβλέπει τις ἀντίληψιν τοῦ φωτός, ἀλλὰ μόνον αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ.

Β'.

Ἡ γλυπτικὴ ἐν Εὐρώπῃ ἀμιλλᾶται μὲ τὴν ζωγραφικὴν ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν. Παρ' ἡμῖν μᾶλλον ὡς διακόσμησις θεωρεῖται, ὡς τι συμπληρωματικὸν τῆς ζωγραφικῆς. Εἰς τὴν ἀντίληψιν ταύτην, τὴν ἄδικον διὰ τὴν γλυπτικὴν, φαίνεται παρασυρθεῖσα ἡ ἐπιτροπὴ, ἥτις ἀντὶ νὰ συγκεντρώσῃ τὰ

γλυπτικὰ ἔργα ἐν ἰδίᾳ αἰθούσῃ, ἄλλα μὲν ἀπέκρυσεν ὅπισθεν φυτῶν, ἄλλα δὲ διεσκόρπισεν, ἵνα διακοσμήσῃ τὰς γωνίας τῶν ἄλλων αἰθουσῶν.

Οἱ γλύπται μας, μ' ἑλπὴν τὴν ἀνεπάρκειαν ἢ μᾶλλον τὴν ἑλλείψιν ὑποστηρίζουσιν, σφάζουν εὐτυχῶς κάποια ἰδανικά. Προσπαθοῦν εἰς τὸ ἀχάριστον αὐτὸ περιβάλλον νὰ ἀρθοῦν ὑπὲρ τὴν συγκαταγῆν τῶν αἰσθημάτων καὶ νὰ δώσουν δι' ἱμάτια ἐργασίας, διαπιστοῦντα εἰς γενναίους θὰ συνεισφέρουν ἐμπνεύσεις ἐν τῇ παγκοσμίᾳ καλλιτεχνικῇ κινήσει, ἐὰν ὑπῆρχε γόνιμον ἐδῶ τὸ ἔδαφος, διὰ νὰ ἀκμάσῃ ἡ τέχνη. Καὶ ἐδικαιούτο τις νὰ ἀναμνήνῃ τοιαύτην ἐπίδοσιν ἐν τῷ τόπῳ, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐθαυματούργησεν ἄλλοτε ἡ γλυπτικὴ, ἥτις περιέσωσε τὴν δέξιν τοῦ Καλοῦ, πρότυπον παρμενέας ἀρθιτον εἰς τὴν μετέπειτα ἐξέλιξιν τῆς τέχνης.

Ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὴν ἐκθεσιν τοῦ Ζαππείου, ἀντικρύζει εἰς τὸ βάθος τῆς τετάρτης αἰθούσης ἐν ἄγαλμα μαρμαρίνου. Εἶνε ἡ «Γαλήνη» τοῦ κ. Γ. Βρούτου. Ὁ γηραιὸς καθηγητὴς, ἀκούραστος, δὲν ἀρκεῖται εἰς τὰς δάφνας τοῦ παρελλόντος, ἀλλὰ πλάττει τὰ ἀνθρωπότερα σώματα, ὥσταν νὰ νοσταλγῇ τῇ πρώτῃ ὁρμῇ τὸ θέλγον σπρίγος. Μετὰ τὴν «Τρικυρίαν» μᾶς παρουσιάζει ἤδη τὸ ἀντίστοιχον: τὴν «Γαλήνην». Καὶ εἶνε ὄντως μία γαλήνη ἐμπνεύσεως καὶ μία γαλήνη ἐκτελέσεως τὸ ἄγαλμά του. Ἐχει ἡ ἐνάλιος Νύμφη ὑποτάξει τὸν δειλφίνα καὶ τὸ ἀνήσυχον στοιχεῖον πτήσσει ὑπὸ τὰ ἡνία τὰ ὅποια κρατεῖ. Ὁ κ. Βρούτος εἶνε κλασικιστὴς· εἶνε ὁπαδὸς τῶν καμπυλοτήτων, τῆς τελειωμένης ἐργασίας, τῆς ἀπλότητος, τοῦ λείου. Ἡ «Γαλήνη», ὡς ἐκ τοῦ θέματος ἰδίᾳ, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς τὸ πρότυπον τῆς τοιαύτης ἐργασίας.

Ὁ κ. Σῶχος — καὶ αὐτὸς ἀρχαιολάτρης — περιορίζει ἤδη ἀπὸ ἐτῶν τὴν ἐργασίαν του εἰς προτομάς. Ἀποφεύγει τὸ γυνὸν — τὸ ὅποιον ἄλλως τε εἶνε ἡ λυδία λίθος τῆς ἱκανότητος τοῦ γλύπτου — ἐνῷ θὰ ἡδύνατο νὰ μᾶς δώσῃ ὠραίας συνθέσεις. Μία καλὴ προτομὴ ἀναμφιβόλως ἡμπορεῖ νὰ ἀναδείξῃ ἓνα καλλιτέχνην· ἀλλ' εἰς καλλιτέχνης ἔχων ἰδιοφυίαν δὲν δύναται νὰ ἀρκεσθῇ εἰς προτομάς καὶ νὰ περιορίσῃ τὴν ἐμπνευσίν του εἰς πρόσωπα νεκρῶν ἢ ζώντων. Ἐκ τῶν ἐκτεθειμένων ἔργων τοῦ κ. Σῶχου ἡ προτομὴ τοῦ κ. Κοντοσταύλου δὲν προσθέτει τίποτε εἰς τὴν φήμην τοῦ διακεκριμένου γλύπτου. Ἡ τοῦ κ. Μιστριώτου εἶνε περισσότερον τεχνικὴ, ἀλλ' ἔχει τὸ μειονέκτημα, ὅτι τὸν παριστᾷ σχεδὸν ὠραῖον. Ἡ προτομὴ ἡ κάπως παρερριμμένη τοῦ «Μάρμαρα Γεώργη» ἔχει δυνατωτέρας γραμμάς καὶ ἑκφράσιν.

Ὁ κ. Μπονᾶνος συμπληροῖ, μετὰ τῶν δύο προειρημένων συναδέλφων του, τὴν τριάδα τῶν κλασικιστῶν. Ἐκθέτει μίαν καλὴν προτομὴν τοῦ ἀειμνήστου Μάτσα, ἐνῷ τοῦ Βύρωνος νομίζει τις ὅτι ἐγένετο ἐξ ἐλεφαντοστοῦ...

Δίπλα τῶν παλαιῶν, οἱ νέοι γλύπται. Ὁ κ. Θωμόπουλος ἐκθέτει τὰ περισσότερα γλυπτικὰ ἔργα, διότι εἶνε καὶ ὁ περισσότερον ἐργαζόμενος. Ἐχων ζωηρὰν φαντασίαν, προσηλωμένος εἰς μίαν εὐρυτέραν τῆς τέχνης ἀντίληψιν, ἔχει ἐργασθῇ ἕως τώρα μὲ δύναμιν. Ἀτυχῶς ἡ ἀνεπάρκεια ἰδίων πόρων καὶ

ή ἑλλειψίς Μαικήνα δὲν τῷ ἐπέτρεψαν νὰ ἐκτελέσῃ εἰς μεγάλην μεγέθη ὅ,τι εἰς μικρὰ σκίτσα ἐφιλοτέχνησεν. Ὁ «Πόνος» εἶνε δοκίμιον, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀνατομικὴν παρατήρησιν, ἀλλὰ καὶ ἐλευθερίαν εἰς τὴν ἔκφρασιν τοῦ συναισθήματος τοῦ πόνου, τὸ ὁποῖον εἶνε τόσο βαθύ, ὥστε νὰ διαστρέφῃ τὸ σῶμα. Ὁ πόνος παρίσταται ὡς Προμηθεὺς τὸν ὁποῖον τὸ ἄλγος συσφίγγει, τοῦ ἐντείνει τοὺς μῦς, ὑψοῦ τοὺς ὤμους, εὐρύνει τὰ στήθη. Εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ εἶνε ὁ κ. Θωμῶπουλος ἡ ἑλληνικὴ μικρογραφία τοῦ Ροντέν. Ὁ τύπος τοῦ «Ἀστυφύλακος» εἶνε τύπος μᾶλλον ἐξηγουμένον· δὲν ἔχει τὸν ἀγροῖκον χαρακτῆρα τοῦ Ρωμηοῦ ἀστυφύλακος. Ἡ «μητέρα τοῦ Καμπύσου» εἶνε ἡ ἀρίστη προτομὴ του, ὅπως χειροτέρα εἶνε ἡ τοῦ Πέσματζόγλου. Ὁ Μελάς μόνον ἀπὸ κατατομῆς ἀναγνωρίζεται.

Ὁ κ. Ν. Γεωργαντῆς δίδει ἐν γυμνὸν καὶ μίαν προτομὴν, ὥσαν νὰ ὑποδεικνύῃ ὅτι ὁ ἱκανὸς γλύπτης πρέπει νὰ ἐργάζεται εἰς ἀμφοτέρα τὰ εἶδη. Ἡ Εὐα μετὰ τὸ ἀμάρτημα! Ἡ ἰδέα ἀπεδόθη μὲ πολλὴν τέχνην καὶ μὲ εἰλικρινὲς αἰσθημα. Εἶνε ἡ στιγμή καθ' ἣν ἡ ἀμαρτήσασα ἀκούει τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ καὶ κύπτει τὸ πρόσωπον πρὸς τὴν γῆν μετανοοῦσα. Ἡ στάσις αὐτὴ εἶνε ἐκ τῶν δυσχερεστέρων. Ἐπρεπε, ἀφοῦ τὸ πρόσωπον δὲν φαίνεται, νὰ δώσῃ ὁ καλλιτέχνης ὅλην τὴν ἔκφρασιν εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸ κατώρθωσεν· ἡ ράχις ἰδίως ἔχει ἀνατομικὴν ἀκρίβειαν, παλμὸν ζωῆς. Καὶ φαίνονται μὲν οἱ μηροὶ εὐτραφεῖς, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶνε ἀτεχνία, ἀν λάβῃ τις ὑπ' ὅψει ὅτι ὁ γλύπτης θὰ ἠθέλησε βεβαίως οὕτω νὰ εἰκονίσῃ ἐμφαντικώτερον τὴν ἀπόλαυσιν τῆς ἡδονῆς, ἥτις προηγήθη τοῦ ἀμαρτήματος.

Ὁ κ. Γεωργαντῆς ἐφάνη καινοτόμος εἰς τὴν «Εὐαν», ὅσον φαίνεται ἐπίσης καλὸς τεχνίτης εἰς μίαν περίεργον κεφαλὴν: τὸν «Κύρ Χρήστον». Ἐξέλεξε κεφαλὴν, εἰς ἣν ἦτο δυνατόν νὰ δώσῃ δύναμιν ἐκφράσεως καθ' ὅλα τὰ μέρη αὐτῆς.

Ὁ κ. Δημητριάδης, κάλλιστος μαθητὴς τοῦ κ. Βρούτου, ἐκθέτει ἓνα Ἀράπην, ἔργον ἔχον ἀρετάς.

Αἱ ἀδραὶ χεῖρες τῶν κυριῶν ἤρχισαν νὰ συνειθίζουσιν εἰς τὴν ἐπαφὴν μὲ τὸν πηλὸν καὶ τὸν γῦψον, ὥστε νὰ διευσθύνουν ἤδη ἀσφαλῶς τὸ γλύφανον. Ἡ κ. Γεωργαντῆ ἐκπλήσσει μὲ ἐν ὥραιότατον ἀγαλμάτιον. Χαριτωμένη παιδίσκη παίζει τὸ νέον

Ἑλένης Γεωργαντῆ

«Διαβολὸς»

παιγνίδι, τὸν «Διάβολον». Ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον στηρίζεται ἐπὶ τῶν ποδῶν, ἡ ἔντασις τοῦ περιέργου βλέμματος εἶνε τεχνικώτατα. Εἶνε ἔργον, τὸ ὁποῖον διακρίνεται διὰ τὴν ἀπλότητα ἐν τῷ συνόλῳ καὶ διὰ τὰ μεγάλα ἐπίπεδα.

Αἱ δεσποινίδες Σκούφου καὶ Στεφάνου ἐργάζονται ἀρκετὰ φιλοτίμως.

Εἰς τὴν ἐφετεινὴν ἔκθεσιν δέον νὰ ἐξαρθῇ ἡ φιλόκαλος καὶ καλλιτεχνικὴ ἀληθῶς διακόσμησις τῶν αἰθουσῶν.

ΔΙΚ.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ

Ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Παρισίων καθηγητὴς τῆς Βυζαντινῆς Ἱστορίας Κάρολος Διὲλ ἐξέδωκε πρότερος θανυμάσιον τόμον, ὁ ὁποῖος τιλοφορεῖται «Βυζαντιναὶ Φυσιогνωμίαι» καὶ ὁ ὁποῖος παρέχει πιστὴν εἰκόνα τῆς πολιτικῆς καὶ πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἀνατολῆς ἀπὸ τοῦ ΙΑ' αἰῶνος καὶ ἐπέκεινα.

«Κατὰ τὴν ἐποχὴν» τῆς πρώτης σταυροφορίας— γράφει ὁ κ. Διὲλ εἰς τὸ βιβλίον του—ἡ Κωνσταντινούπολις ἐξηκολοῦνθε ἀκόμη νὰ εἶνε μία ἐκ τῶν θανυμασιωτέρων πόλεων τῆς Οἰκουμένης. Εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς ἡδονατικῆς νὰ εὖρῃ πωλούμενα τὰ προϊόντα δλων τῶν χωρῶν τῆς γῆς. Ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν τεχνιτῶν τῆς ἐξῆλθε πᾶν ὅ,τι πολυτελὲς καὶ τέλειον ἐργάσασεν ὁ Μεσαιών.

Εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκυκλοφόρει πληθεὺς τόσον λαμπρόν, τόσον πολυτελῶς ἐνδεδυμένον, ὥστε, κατὰ τὴν ἔκφρασιν ἐνὸς συγγραφέως τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅλοι οἱ Κωνσταντινουπολίται ἐφαίνοντο δι' ἡσαν τέκνα βασιλέων.

Παρουσιάζει κατόπιν τὰς φυσιогνωμίας τῆς διασημοῦ λογογράφου Ἀννης Κομνηνῆς, τῆς δεκαπενταετοῦς Αυτοκρατορίδας Εἰρήνης Δούκα, τοῦ ποιητοῦ Θεοδώρου Προδρόμου καὶ τέλος τῶν Παλαιολόγων καὶ τῶν διαφόρων ἐξ Εὐρώπης πριγκιπισσῶν, αἱ ὁποῖαι εἰσήγαγον τὴν πορφύραν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅλλ' αἱ ὁποῖαι ἐν τούτοις ἐθεωροῦντο πάντοτε ὡς «ξένοι» ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν.